

Відгук

офіційного опонента на дисертаційну роботу Кліпакової Юлії Олександрівни на тему: "Продуктивність сортів пшениці озимої під впливом протруйників та регулятора росту рослин в умовах Південного Степу України", поданої на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво

1. Актуальність теми. Озима пшениця є головною зерновою культурою, що забезпечує формування хлібних ресурсів України, має потужний експортний потенціал. Тому збільшення обсягів виробництва цієї культури є однією з найважливіших задач агропромислового комплексу.

Виробництво зерна озимої пшениці в Україні в останні роки зростає, проте відсутня стабільність по роках. Урожайність ще набагато нижча порівняно з іншими країнами Європи. Виникає необхідність впроваджувати нові сорти і удосконалювати для них основні технологічні елементи. Тому тема дисертаційної роботи є актуальною, оскільки є потреба встановити ефективність протруйників насіння та регулятора росту рослин для нових інтенсивних сортів у конкретній ґрунтово-кліматичній зоні.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень. Чітке формулювання мети і завдань досліджень автором дисертаційної роботи стало основою для пошуку теоретичних та методологічних аспектів майбутніх експериментів на основі аналізу існуючої наукової інформації за останні роки. Було опрацьовано 241 літературних джерел, в т.ч. 41 латиницею.

Аналіз експериментальних даних на основі математично-статистичного методу підтвердив достовірність одержаних результатів, що дало можливість зробити аргументовані і логічні висновки та пропозиції виробництву.

3. Достовірність і новизна дисертаційної роботи. Впродовж періоду досліджень Кліпаковою Ю. О. виконано достатню кількість спостережень, обліків та аналізів, що стали основою для написання дисертації.

Необхідно зазначити, що висновки та пропозиції виробництву сформульовано на підставі експериментального матеріалу, одержаного із

використанням широко апробованих та сучасних методик і розробок в рослинництві. Підтвердженням правильно зроблених висновків і пропозицій у дисертаційній роботі, є впровадження досліджуваних елементів технології у виробництво.

Оцінюючи обсяг та рівень аналізу дисертантом експериментальних даних, можна стверджувати про їх достовірність. Висновки та пропозиції виробництву є науково-обґрунтованими та вірогідними.

Щодо наукової новизни дисертаційної роботи, то вона полягає в обґрунтуванні особливостей формування врожайності сортів озимої пшениці залежно від передпосівного протруювання насіння з метою підвищення урожайності та якості зерна, забезпечення економічної ефективності.

Результати досліджень опубліковані у фахових виданнях, пройшли добру апробацію на науково-практичних форумах різного рівня.

4. Наукове і практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що одержані результати розширюють розуміння процесів росту, розвитку та формування високопродуктивних агрофітоценозів озимої пшениці. Встановлено компонентний склад композицій для передпосівного протруювання насіння озимої пшениці для нових сортів, виявлено вплив запропонованих елементів технології та їх взаємовплив на структуру врожаю, урожайність та якість зерна.

Виробничу перевірку проведено у Мелітопольському районі Запорізької області на площі 500 га.

5. Оцінка змісту дисертації. Дисертаційна робота Кліпакової Ю. О. викладена на 213 сторінках комп'ютерного тексту і складається із анотації, вступу, п'яти розділів, висновків і рекомендацій виробництву, додатків та списку використаної літератури. Робота містить 18 таблиць, 15 рисунків та 18 додатків.

Об'єм дисертації, її структура, рівень і стиль поданого матеріалу відповідають вимогам до дисертаційних робіт.

У **вступі** дисертації автором обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання досліджень, наукову новизну, практичне

значення одержаних результатів, показано об'єкт та предмет досліджень, задекларовано свій особистий внесок.

У розділі 1 "Сучасний стан вивчення питання" автором узагальнено матеріали з таких питань як наукове обґрунтування передпосівної обробки насіння озимої пшениці, роль сорту у підвищенні продуктивності озимої пшениці, вплив регулятора росту на урожайність. Встановлено рівень проведених наукових досліджень на даний час за темою дисертаційної роботи, з'ясовано які питання потребують вирішення.

У розділі 2 "Умови та методика проведення досліджень" висвітлено ґрунтово-кліматичні умови зони проведення досліджень, гідротермічний режим у роки досліджень, подано схему та методику досліджень, які є сучасними і дають змогу одержати достовірні результати.

Цінним є те, що дослідження проводились за схемою одного трифакторного та одного двофакторного дослідів.

У розділі 3 "Ріст і розвиток рослин озимої пшениці залежно від досліджуваних факторів" аналізується вплив протруйників на посівну якість насіння, вміст малонового діальдегіду в коренях та листках, суху масу однієї рослини. Необхідно зазначити, що в досліді була досягнута висока польова схожість 81,8 – 93,4 % , густота стояння рослин та зимостійкість. Вивчено також особливості фотосинтетичної діяльності посівів та функціонування пігментного комплексу в листках.

У розділі 4 "Урожайність та якість зерна досліджуваних сортів озимої" аналізуються основні результати експериментальних досліджень, зокрема наводяться дані з показниками густоти продуктивного стеблостою, довжини колоса, кількості колосків і зерен у колосі, маси зерна з колоса та маси 1000зерен. Подано урожайність зерна озимої пшениці сортів Антонівка і Шестопалівка залежно від досліджуваних чинників. Авторка показує вплив протруйників на продуктивність агрофітоценозів. Обробіток насіння сумішню препаратів Ламардор + Гаучо + АКМ забезпечує найвищу врожайність. На основі проведених досліджень встановлено силу впливу як окремих факторів, так і їх взаємодії на продукційний процес.

Встановлено також вплив протруйників та регуляторів росту на показники якості зерна: скловидність, маса 1000 зерен, вміст білка та клейковини, якість клейковини.

У розділі 5 "Економічна та енергетична оцінка розроблених елементів технології вирощування пшениці озимої" проведений розрахунок економічної та енергетичної ефективності досліджуваних технологічних чинників. Дисертанткою встановлено, що найвищим рівень рентабельності (134 %) був на варіанті, де насіння сорту Шестопалівка обробляли багатоконпонентною сумішшю Ламардор + Гаучо + АКМ. Коефіцієнт енергетичної ефективності становить 1,81.

Дисертація добре оформлена. У ній значний осяг експериментального матеріалу. Аналіз власних матеріалів органічно переплітається з посиланнями на інші роботи. У цілому високо оцінюючи якість рецензованої дисертації, необхідно відзначити деякі зауваження та недоліки, зокрема:

- У тексті дисертації зустрічаються технічні помилки.
- Відсутня загальна назва розділу 1 (Огляд літератури).
- Назва підрозділу 1.2 "Роль сорту у вивченні питань продуктивності пшениці озимої" доцільно подати в такій редакції: "Значення сорту у підвищенні продуктивності озимої пшениці"
- На с.17 дисертації вказано, що обсяги виробництва зерна пшениці становлять 60 тис т. Напевно це - млн. т і не 60, а менше 30 млн т. 60 млн т – це всього зернових в Україні. У 2018 р було зібрано 70 млн т зерна.
- На с.6 автореферату вказано що сівалкою СЗ-3,6 сіяли стрічковим способом. Пояснити.
- У назві табл 4.2 на с.146 вказано "Біологічна урожайність ...". Чи це дійсно біологічна врожайність і як визначити біологічну врожайність? Якщо це біологічна врожайність, то потрібно в табл вказати два важливі показники, а саме маса зерна з колоса та густина продуктивного стеблостою.
- У рекомендаціях виробництву вказано: "... пропонуємо використовувати технологію ...", потрібно "...проводити передпосівну обробку насіння...".

- Додаток Е має дуже віддалений зв'язок з темою дисертаційної роботи.
- У додатках відсутня технологічна карта вирощування озимої пшениці, на базі якої здійснюється розрахунок економічної та енергетичної ефективності.

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації.

Автореферат дисертації написано і оформлено згідно до прийнятих вимог ДАК МОН України. Вивчення та аналіз опублікованих робіт і автореферату показало, що вони містять достатньо повне викладення основних положень і результатів досліджень, що відображені у дисертаційній роботі.

Автореферат відповідає змістові дисертації.

7. Загальний висновок.

Дисертація Кліпакової Ю.О. є завершеним науковим дослідженням, виконаним на належному науково-методичному рівні. Проведені дослідження мають теоретичне та практичне значення.

У цілому, незважаючи на вищезазначені зауваження та недоліки, є досить підстав вважати, що дисертаційна робота відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013р №567, а її авторка Кліпакова Юлія Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

Офіційний опонент,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААНУ,
завідувач кафедри технологій у рослинництві
Львівського національного
аграрного університету

Головний вчений секретар,
кандидат економічних наук

В.В. Лихочвор

І. М. Лаврів